

Masarykova univerzita
Filozofická fakulta
Ústav hudební vědy
Sdružená uměnovědná studia

Vztah mezi umělcem a publikem v improvizálním divadle

2012

Alena Korbičková (415821)

Vztah mezi umělcem a publikem v improvizálním divadle

Již od samého počátku civilizace nám divadlo pomáhá objevovat a pochopit sebe sama a náš vztah ke světu, lidem a Bohu. Na rozdíl od jiných forem umění, se divadlo zaměřuje především na živého člověka, jeho existenci a jeho vztah k životu. V důsledku toho, můžeme sledovat základní prvky divadla a dramatu v každé společnosti. Divadelní vztah chápeme jako vizualizaci a konkretizaci nesčetných vztahů v tvůrčím procesu¹. Tento vztah zajišťuje obousměrnou komunikaci mezi hercem a divákem, kdy je nejen herec vnímán publikem, ale také publikum hercem. Vztah mezi obecnstvem a představením je příznačný pro to, co inscenátoři očekávají od divadelního aktu: podvolení, kritiku, zábavu atd. Vztah mezi jevištěm a hledištěm znamená vždy konfrontaci. Minimální definice divadla je obsažena i v Grotowského² výroku: „To, co se děje mezi divákem a hercem. Všechno ostatní je nadbytečné.“³ Improvizální divadlo se nesnaží pouze o to, aby divák zaznamenal hotový produkt, definitivně zformovaný znak, ale také aby pohlížel na hercovu tvorbu z hlediska tvůrčího procesu. Pojem improvizace pochází z latinského slova *improvisus* a zahrnuje tyto významy: nepředvídaný, netušený či nenadálý. Výraz *ex improviso* znamená, že někdo učiní něco nenadále, bez příchodí přípravy... Je nutné nastavit podmínky, ze kterých bude improvizace, tak, aby další postup mohl být recipientem vnímán, jako skutečně nenadálý, netušený a nepřipravený. Tím vymezujeme fundamentální podmínku vzniku improvizace: vynucuje si stanovení kontextu, ve kterém je jako nepřipravená vnímána a interpretována.⁴ Podmínku, že improvizace vyžaduje recipienta, tedy diváka, publikum nebo jakéhokoliv svědka potvrzuje i charakteristika P. Pavloským: „Improvizací v umění rozumíme každé umělecké dílo, které není předem nacvičeno (nereprodukuje nachystaný celek) a zároveň probíhá v přítomnosti konzumentů (svědků).“⁵

Česká improvizální liga založená v roce 2000 vychází ze základních dramatických a herních prvků kanadské podoby improvizálních zápasů tzv. *Theatresports* (divadelních sportů) a velkou měrou v otevřených dramatických hrách klade důraz na vzájemnou interakci a dialog mezi herci a diváky.

¹ Divadelní slovník / Patrice Pavis ; předmluva Anne Ubersfeldová ; [z francouzského originálu ... přeložila Daniela Jobertová], Praha : Divadelní ústav, 2003, s.101.

² Jerzy Grotowski (11.8.1933 - 14. ledna 1999) byl polský divadelní režisér a průkopník v oblasti experimentálního divadla

³ ³ Divadelní slovník / Patrice Pavis ; předmluva Anne Ubersfeldová ; [z francouzského originálu ... přeložila Daniela Jobertová], Praha : Divadelní ústav, 2003, s.101.

⁴ Principy divadelní improvizace : (v prostředí Zápasů v divadelní improvizaci) / Martin Vasquez, Brno : Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2009, s. 19.

⁵ Základní pojmy divadla : teatrologický slovník / [pod vedením Petra Pavlovského ... zpracovali Marie Bílková ... et al.], Praha : Libri :, 2004 Národní divadlo, s. 121.

... Od svých hráčů (herců i diváků) vyžadují akceptaci, spolupru a respektování stanovených pravidel, za něž jim nabízejí zvláštní dimenzi společného sdíleného prožitku, jehož intenzitu je možno osobní účastí ovlivňovat.⁶

Cílem celého improvizčního zápasu je nejen společné (herci i diváci) vytváření kvalitní improvizace, ale užít si i radost ze hry. Brněnská „impro scéna“ je zastoupena hned několika divadelními soubory, ale v současné době můžeme považovat za největšího konkurenta televizní „Partičky“ improvizční show „KOMEDIOMAT“⁷. Ladislav Cmíral, producent a režisér, má v KOMEDIOMATU nenahraditelnou roli: jako nestranný hlavní rozhodčí tzv. moderátor dohlíží na dodržování etických a improvizčních pravidel a zároveň moderuje celý průběh improvizace. Samotná improvizční show je založena na řadě nápaditých a originálních her nebo scének, kde účinkující herci neznají dopředu jejich konkrétní zadání a musí v průběhu celé show pohotově reagovat. V průběhu improvizace také herci reagují na témata, které si sami volí nebo je možnost posunování děje nabízena divákům. Témata jednotlivých her jsou částečně dána (forma, činnost, navození prostředí apod.) a jednotlivé improvizční scénky jsou ztíženy na samotném začátku nebo v jejich průběhu nějakým cílem nebo úkolem, které herec musí do hry nápaditě zakomponovat. Celý průběh představení následně utváří i vztah mezi jednotlivými umělci a diváky, kteří se významnou měrou podílejí na konečné podobě improvizční hry. V průběhu jednotlivých her mají diváci možnost určovat detaily, které poté herci ztvárňují skrze své postavy na jevišti. K pobavení diváků herci používají jen své tělo a hlas. K navození atmosféry často herci „šahají“ i po různých rekvizitách a hudebnímu doprovodu. Stálé herecké obsazení divadelního souboru KOMEDIOMAT je zastoupeno řadou mladých talentovaných lidí jako je Roman Blumaier, Alexandr Stankov, Michal Dalecký, Barbora Vyskočilová, Ondřej Havlík, Petr Panzeberger, Jiří Kniha, Marcela Máchová a pes Atom.

Celý formát nepopíratelně vychází i z britského televizního formátu „Whose Line Is It Anyway?“, který se původně vysílal v rádiu a v roce 1988 přešel na britský televizní kanál Channel 4. V letech 1998 až 1999 vznikla také americká verze pro televizní diváky stanice ABC. Tento divadelní sport si opět nachází nejen v srdcích diváků na brněnské scéně svoje nezastupitelné místo, což po skončení každého představení dokládá závěrečný hvizd a dlouhý potlesk z hlediště.

⁶ Principy divadelní improvizace : (v prostředí Zápasů v divadelní improvizaci) / Martin Vasquez, Brno : Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2009, s. 9.

⁷ KOMEDIOMAT. Dostupnost z <http://www.komediomat.cz/KOMEDIOMAT/KOMEDIOMAT.html>